

Změny v právním režimu akciových společností

S účinností nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“) došlo k mnoha změnám v právu obchodních společností. Tyto změny se týkají také vnitřního uspořádání akciové společnosti, právního postavení členů představenstva a dozorčí rady společnosti, jakož i úpravy jejich odměňování. Nová úprava přináší v mnoha ohledech zjednodušení administrace akciové společnosti snížením povinného nejnižšího počtu členů jejích orgánů. Zatímco nyní musela mít společnost zpravidla tři členy představenstva a tři členy dozorčí rady, za určitých okolností nyní může jejich funkce vykonávat jediná osoba (předseda správní rady a statutární ředitel). Níže přinášíme přehled těch nejvýznamnějších změn:

1. Společnost může přizpůsobit celou svoji organizační strukturu nové úpravě

- U společností vzniklých před 1.1.2014 nastala určitá dvojkolejnost, neboť přechodná ustanovení určují, že:
 - a) práva a povinnosti akcionářů se budou řídit dosavadní úpravou (obchodním zákoníkem), pokud neodporují donucujícím ustanovením nového zákona (ZOK),
 - b) ostatní záležitosti společnosti (postavení představenstva nebo správní rady, dozorčích rad a jejich vztahy s valnou hromadou) se řídí novou právní úpravou ZOK.
- Tuto nepřehlednou dvojkolejnost může vyřešit rozhodnutí valné hromady, která právní režim všech otázek chodu společnosti pořídí nové právní úpravě v ZOK. Toto rozhodnutí (tzv. opt-in) je možné učinit až do 31. prosince 2015.
- Vhodnějším řešením se však jeví úprava společenské smlouvy tak, aby všechna její ustanovení odpovídala nové právní úpravě ZOK a nevznikaly tak výkladové problémy při aplikaci společenské smlouvy.
- Ujednání společenských smluv, která jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními ZOK, se zrušují dnem 1.1.2014 a společnosti musí do 30.6.2014 společenskou smlouvu upravit a doručit je do sbírky listin vedené obchodním rejstříkem.

2. Člen statutárního orgánu může odpovídat svým majetkem za dluhy společnosti

- Nadále platí základní koncepce akciové společnosti, kterou je oddělení majetkové odpovědnosti akcionářů a členů orgánů společnosti od majetkové odpovědnosti společnosti.
- Pokud se však společnost dostane do úpadku, insolvenční soud za určitých okolností může rozhodnout, že členové statutárního orgánu, tj. členové představenstva nebo statutární ředitel (nebo bývalí členové představenstva nebo bývalý statutární ředitel) ručí svým osobním majetkem za splnění povinností společnosti.
- Aby insolvenční soud o vzniku ručení člena statutárního orgánu rozhodl, musí být současně splněny následující podmínky:
 - a) věřitel společnosti nebo insolvenční správce společnosti musí podat soudu návrh na vydání rozhodnutí o vzniku ručení (soud tedy nemůže o ručení rozhodnout z moci úřední bez návrhu),

- b) soud rozhodl, že společnost je v úpadku,
- c) člen statutárního orgánu věděl nebo mohl vědět, že je společnost v hrozícím úpadku a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokládané.
- Uvedená pravidla se však nevztahují na tzv. krizové manažery, tedy osoby, které byly jmenovány za účelem odvrácení úpadku společnosti.

3. Možnost společnosti mít místo představenstva a dozorčí rady pouze statutárního ředitele a správní radu

- ZOK nově umožňuje, aby společnosti měly tzv. monistický model řízení. V takovém modelu společnost nemá představenstvo a dozorčí radu, ale pouze správní radu, která jmenuje statutárního ředitele, který může být zároveň i členem správní rady a který je statutárním orgánem společnosti (nahrazuje tedy představenstvo).
- ZOK umožňuje, aby byla správní rada jednočlenná a jediný člen byl zároveň generálním ředitelem. Oproti dosavadní úpravě, tzv. dualistickém modelu, kdy bylo zpravidla nutné mít nejméně tři členy představenstva a tři členy dozorčí rady, tedy v monistickém modelu může jejich funkci zastávat jedna fyzická osoba.
- V tzv. dualistickém modelu počet členů představenstva a dozorčí rady mohou nyní stanovy společnosti upravit libovolně. Na rozdíl od úpravy v obchodním zákoníku, která zpravidla požadovala minimálně tříčlenné orgány, nyní může být představenstvo nebo dozorčí rada pouze jednočlenných orgánem. Platí však, že jedna osoba nemůže být zároveň členem představenstva a členem dozorčí rady.
- Společnost má tedy na výběr, zda zvolí monistický nebo dualistický model a změnou stanov může tyto modely během své existence libovolně měnit.

4. Členem orgánu společnosti nově mohou být i právnické osoby jakékoliv formy

- Členem představenstva, členem dozorčí rady a členem správní rady nově může být právnická osoba jakékoliv formy (obchodní společnost, družstvo, o.p.s., spolek, obec, kraj, státní podnik atd.).
- Výjimkou je funkce předsedy správní rady a funkce statutárního ředitele v tzv. monistickém systému, kterou mohou zastávat pouze fyzické osoby.

5. Nová pravidla pro odměňování členů orgánů společnosti

- Zatímco obchodní zákoník nepožadoval uzavření smlouvy o výkonu funkce mezi členem jejího orgánu a společností, nově musí smlouva o výkonu funkce být sjednána, a to v písemné formě a schválena valnou hromadou (v případě statutárního ředitele správní radou).
- Pokud taková smlouva nebude uzavřena a schválena, platí již od 1. července 2014, že výkon funkce člena orgánu společnosti je bezplatný.

6. Další novinky v úpravě akciové společnosti

- Každá akciová společnost nově musí mít již od 1. ledna 2014 internetové stránky.
- Akciová společnost může nově vydávat další druhy zvláštních akcií se zvláštními právy, než dosud zákonem stanovené kmenové a prioritní akcie. Takovými akciemi mohou být akcie se zvlášť upraveným právem na podíl na zisku nebo s rozdílnou vahou hlasů na valné hromadě. Dále může společnost vydat tzv. kusové akcie, které nemají jmenovitou hodnotu a představují podíl na základním kapitálu společnosti (při zvýšení nebo snížení základního kapitálu společnosti tedy zůstává vlastníku akcie zachována výše jeho podílu).

- Podíl na zisku (dividenda) se nově může vyplácet akcionáři pouze bezhotovostně a pouze na účet, který je u akcionáře uveden v seznamu akcionářů společnosti.
- Nově může akciovou společnost založit i jediná fyzická osoba (dosud mohla akciovou společnost založit pouze jedna právnická osoba nebo dvě osoby libovolné formy).

V Praze dne 2.4.2014
JUDr. David Karabec